

Dipterologiska anteckningar I.

RICHARD G:SON DAHL

Apterina pedestris Meig.

Ingen av de få svenska flugarterna med reducerade vingar uppträder mera allmänt. Inte heller i våra svenska samlingar är de rikt representerade. De företräder så gott som enbart två livsformer, antingen lever de ekto-parasitiskt såsom de s.k. pupipara flugorna eller också är de knutna till underjordiska kaviteter såsom några sphaerocerider. Något annorlunda uppträder *Apterina pedestris* Meig., en sphaerocerid av en för en sådan ansenlig storlek, 4 mm, och med starkt reducerade vingar (vinglängd = cox._1). I sitt stora sphaerocerid-arbete har Richards 1930 angett *A. pedestris* som förekommande »in damp places under cut sedge or at the roots of grass where the vegetation is relatively dense». Karl (1930) anför *A. pedestris* som thalasso-halophil, uppträdande på havskuster tillsammans med tångflugor på tångvallar, men också som förekommande i inlandet (»an Exkrementen und toten Tieren»). — Under mina studier av flugfaunan vid Ringsjöns stränder hade jag endast observerat den *Lasius*-liknande arten tvenne gånger, varvid den snabbt och helt exponerad sprungit omkring på stenar i svallzonen. Men efter en period av starka stormar med åtföljande anhopning av driftmaterial insamlade och observerade Carl H. Lindroth och jag ett tiotal exemplar av arten den 9 september 1962 (V. Ringsjöns norra strand: Sk. Lillövikén). De följande dagarna kunde jag fånga så många exemplar, jag önskade. Framför allt förekom arten i de håligheter, som de löst lagrade vass- och sävfragmenten bildade och mera sällan uppträdde exemplaren fritt i solskenet. Honorna var i tydlig dominans, de få hanar, som observerades, parade sig ivrigt med honorna. Under parningen var kontrahenterna endast förenade med varandra med genitalia, hanen hängde fritt bakåtlutad från honan, så att hans undersida bildade en trubbig vinkel med honans dorsala sida. Ofta försökte honorna befria sig från hanarna genom att med det bakre benparet stryka av dessa.

Ett tiotal exemplar insamlades levande och höllos i en glasflaska med lagom ventilation och fuktighet upp till tre veckor i rumstemperatur, varunder de lade ett flertal ägg. De framkomna larverna hade en snabb utveckling i den höga värmen och efter 4 veckor syntes de första puparierna (fig. 1).

Många nordiska insektsarter med reducerade vingar, tillhörande grupper av arter med vanligen välutvecklade flygvingar, uppträder som imagines på vinterhalvåret, t.ex. *Boreus*-, *Chionea*- och *Pteremis*-arterna. Också *Apterina pedestris* har i England en liknande tendens med fångstdata från oktober till

Entomol. Ts. Arg. 85. H. 1-2, 1964

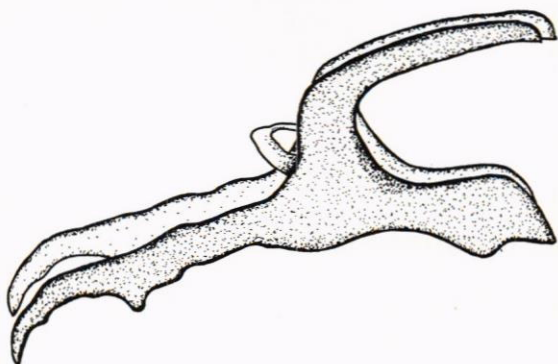

Fig. 1. Huvudskelett: *Apterina pedestris*, puparium.

maj (Richards 1930). Mina fynd är gjorda i september och oktober, i november saknades arten helt.

A. pedestris är ej upptagen som svensk art i Svensk Insektfauna (Wahlgren 1917). Ent. avdelningen vid Zoologiska institutionen, Lund, har i sina samlingar ett exemplar taget Sk. Svedala, april 1934 av O. Larsén.

Utänför Sverige är arten känd från Centraleuropa, England och Sibirien (Séguy 1934). Zetterstedt (1847) nämner arten från Norge: Levanger, Thy-naes 1—6 juli 1840. Från nordligaste delen av Europeiska Ryssland meddelar Frey 1913 ett fynd (»Konuschin, am Schneerande unter Lauben und Moose, 30.VI.»).

Peplomyza litura Meig.

Till de mest iögonfallande arterna inom familjen Lauxaniidae hör *Peplomyza*-arterna genom vingarnas säregna teckning. Dessa är kraftigt mörk-skuggade, lämnande endast ett långsgående centralt band ovan diskfältet och ett smalt parti utmed bakranden ofärgade. Ingen av dessa arter upptager Wahlgren som känd från Sverige i Svensk Insektfauna 1919. Som insamlad i Södermanland anmäler Ringdahl 1951 *P. discoidea* Meig., en art som närmast är känd från Finland.

Under augusti månad 1961 erhöll jag ett stort material av diptera, som insamlats på fjärilsfälla (typ Jalas) vid Sk. Lillövik, Höör. Som intressantaste art i detta påträffades den andra *Peplomyza*-arten *litura* Meig. Sammanlagt erhöles nio exemplar, de flesta insamlade 20.VIII. — Också vid lampfångst 1962 efterspanades arten, men trots intensiva efterforskningar redan fr.o.m. slutet av juli uppenbarade sig ej något exemplar i fällan förrän den 22.VIII. Under sommaren 1963 erhöles ej något exemplar medan däremot under sommaren 1964 tre exemplar insamlades den 25 och 26 augusti.

Trots flera hävningar på dagarna i de buskage, som dominerar platsen för fjärilsfällan, har jag ej lyckats få något exemplar av arten på annat sätt än med fällans hjälp på natten. Kanske är *P. litura* en form, som är knuten framför allt till de högre partierna av träd- och buskvegetation, och som därför lätt undgår samlaren vid traditionella former av fluginnsamling.

P. litura skiljes lätt från *discoidea* genom att vingribban r_{4+5} nära basen har en kort rad av borst med en längd av ungefär de två första antennsegmentens sammanlagda längd. Dessa borst saknas hos *discoidea*. — *P. litura* är känd från Mellan- och Sydeuropa, dock ej från Finland.

Litteratur

- BRAUNS, A., 1954: Terricole Dipterenlarven. — Berlin.
— 1954: Puppen terricolor Dipterenlarven. — Berlin.
DUDA, O., 1938: Sphaeroceridae. — Die Fliegen d. Pal. Region 57. — Stuttgart.
HENNIG, W., 1943: Ein Beitrag zum Problem der Beziehung zwischen Larven- und 'Imaginalsystematik'. — Arb. morphol. taxon Ent. 10. — Berlin-Dahlem.
KARL, O., 1930: Thalassobionte und thalassophile Diptera Brachycera. — Die Tierwelt der Nord- und Ostsee. XIX, e₂. — Leipzig.
LUNDSTRÖM, C. — Frey, R., 1913: Der Dipteren Fauna des Nördl. Europäischen Russland. — Acta Soc. F. Fl. Fenn. 37: 10. — Helsingfors.
RICHARDS, O. W., 1930: The British Species of Sphaeroceridae. — Proc. Zool. Soc. Lond. 1930. — London.
RINGDAHL, O., 1951: Peplomyza discoidea Meig. ny för Sverige. — Op. Ent. XVI. — Lund.
SÉGUY, E., 1934: Muscidae Acalypterae et Scatophagidae. — Paris.
WAHLGREN, E., 1917, 1919: Svensk Insektafauna. Tvåvingar, Diptera fam. 5—20. — Stockholm.
ZETTERSTEDT, J. W., 1847: Diptera Scandinaviae VI. — Lund.